

curarent, videlicet tria, aut quatuor pro centum quolibet anno. Si tutum pignus acceperisti, cessat periculum.

2397 Quartò, *ratione fideiussionis*; quia sicut potest tertius suscipere onus assecurationis mutui, & inde lucrum assecurationis à mutuariō accipere, si te illi obliges ad mutuan- dum, quando voluerit. Pasqual. qq. mor. canonic. centuria 3. pag. 3. Tamb. tom. 2. lib. 9. tr. 1. cap. 3. S. 2. n. 5. Molina, Tolet. & alii. Ratio potissima est, quia obligatio, quam quis in se suscipit ad mutuandum, ex una parte est gravamen distinctum, & separabile à mutuo; nam regulariter datur mutuum sine obligatione mutandi: ex alia parte est pretio estimabili, adeoque licet vendi potest. Quod sit pretio estimabili, probatur ratione insolubili: Si mutues obligando mutuariū ad remutuandum, ex communi, & certa doctrina, usuram committis, non alia ratione, nisi quia obligatio ad remutuandum est gravamen à mutuo distinctum, pretio estimabile: v. numer. 2414.

2398 Quintò, *ratione gratitudinis*, licet aliquid recipere, etiam si illud speres, & animum talis spei mutuariō manifestes, Scotus in 4. diff. 15. q. 2. līt. O. quia non accipis ratione mutui, sed titulo gratitudinis, qui est titulus virtutis; & illud sperans, speras honestum. Non licet autem illud exigere tamquam debitum ex gratitudine, quia tunc mutuariū obligas, & non relinquis omnino librum, ut in primo casu; adeoque onus imponis vi mutui.

Si verò ultra ostensionem animi de spe gratitudinis, adhibeas preces importunas, aut signa, aut apprehendere facias mutuariō timorem, te amplius non mutuatum, si non sit gratus: vel si deducas gratitudinem in pactum, ut dicas: *Do tibi mutuum cum pacto, ut sis mihi gratus*; usuram committis, quia preces importune causant involuntarium, & pactum tollit ratione gratitudinis, quae est pura obligatio naturalis, & inducit obligacionem iustitiae: v. n. 1220. & in pag. 5. prop. 42. ab Innoc. XL damn.

2399 Sextò, *ratione pœnæ conventionalis*; ut mutuarius solvat, v. līg. quinque pro centum, si tempore prefijo non reddat mutuum; quia in contractibus pœna justè imponitur inconstanti, & licet cuilibet se servare indemnum. Requiritur autem, quod sit in mora culpabilis, unde si differatur solutio per hebdomadā, aut reverā mutuarius sit impotens, excusat à pœna, nisi factus sit impotens, quia prodigè vixit: futuram moram prævidens.

2400 Septimò, *ratione contractus innominati*, doi, ut des. Exemplum: Petrus dat tituli centum hoc pacto, ut si moriatur intra decem annos, tu nihil ei, ejusque heredibus reddere debeas, si autem vivat, tenearis reddere illa centum, & alia centum, nempe decem pro singulis annis; licitus est contractus,

quia pars est utriusque periculum amittendi, & pes lucrandi; hic autem non est contractus mutui, sed ludi sortis, qui est licitus.

2401 Octavò, *ratione promissionis, & obligacionis mutuandi*, licet potes lucrum à mutuariō accipere, si te illi obliges ad mutuandum, quando voluerit. Pasqual. qq. mor. canonic. centuria 3. pag. 3. Tamb. tom. 2. lib. 9. tr. 1. cap. 3. S. 2. n. 5. Molina, Tolet. & alii. Ratio potissima est, quia obligatio, quam quis in se suscipit ad mutuandum, ex una parte est gravamen distinctum, & separabile à mutuo; nam regulariter datur mutuum sine obligatione mutandi: ex alia parte est pretio estimabili, adeoque licet vendi potest. Quod sit pretio estimabili, probatur ratione insolubili: Si mutues obligando mutuariū ad remutuandum, ex communi, & certa doctrina, usuram committis, non alia ratione, nisi quia obligatio ad remutuandum est gravamen à mutuo distinctum, pretio estimabile: v. numer. 2414. Igitur obligatio ad mutuandum est gravamen distinctum à mutuo pretio estimabili; & consequenter, si est verum, quod usuram committas, si hujusmodi obligationem mutuariō imponas, verum esse debet, quod usuram non committas, si lucrum exigas, ex quo hujusmodi obligacionem in te suscipias.

Quæ obligatio assumpta est tanti oneris, ut si ex una parte quis requirat ab alio pecuniam ad licitam negotiationem cum probabilitate pingui lucro, v. g. de triginta pro centum, & ex alia parte, is qui se obligavit ad mutuandum, petat mutuum, & ille aliam pecuniam non habeat; tenetur negotiationem rejicare, & mutuare perenti, non obstante longè majori lucro cessante; alioquin peccaret mortaliter, & teneretur ad restitutionem praeteriti lucri, quod fortè à mutuariō ratione hujus tituli recepit, unde si se obligando tales animum non habeat, sed oppositum, contractus erit usurarius, & mutuum palliatum: v. n. 2394.

Tum quia unus ex titulis, quo per plures sacerdos pro Missa justè stipendum accipit, est obligatio, quam assumit ad Missam applicandam pro hac determinata persona, cum posset pro alia. Item potes aliquid exigere pro promissione, qua te obligas alicui ad quid intra annum vendendum.

2402 Ex hoc titulo lucrari potes quinque pro centum quolibet anno, quia tanti à prudentibus estimatur obligatio susceptra mutuandi; quæ accipi possunt pro rata parte singulis mensibus; quod etiam contingere potest, quando mutuum accipitur ad menses.

To-

2403 Totum corroboratur ex Montibus populo, diminuendo imposterum lucrum judicio prudenti, nimurum, si exigeantur tria, exigantur duo, usquequod satisfactio fiat.

2404 Non potes lucrum exigere ex sola voluntate mutuandi, quia licet non sis obligatus ad dandum mutuum, supposito tamen, quod rogatus, aut misericordia motus velis mutuum dare; obligaris ex lege divina ad non faciendam misericordiam vitiatam. Ita loquitur Scot. in 4. diff. 15. q. 2. līt. X.

2405 Item non potes lucrum exigere ex obligatione non repetendi mutuum usque ad certum tempus; quia quando vendis obligationem non repetendi mutuum usque ad certum tempus, nil vendis, nisi tempus, quod non est tuum. Tum quia concessio dilationis temporis est mutuo intrinseca; v. in prop. 42. ab Alex. VII. damn.

9. RATIONE MONTIS PIETATIS.

2406 Mons Pietatis, est summa aliqua pecunia, vel tritici, &c. in communis posta, destinata ad mutuandum indigentibus, capitali salvo. Tres habet conditiones. 1. Ut mutuum detur ad certum tempus. 2. Ut mutuarius det pignora custodienda apud administratores, quæ, mutuariis preffixo tempore non solventibus, venduntur, retentur à Monte parte sibi debita, reliqua ipsis mutuariis redditia. 3. Ut mutuarius pro rata pecunia mutuata, & temporis, quid solvat singulis mensibus pro Ministris, conservandis domus, & Montis.

2407 Montes Pietatis sunt duplices generis: alii sunt eructi ex eleemosynis Monti liberè donatis & legatis ad effectum mutuandi pauperibus, seu indigentibus; talis est Mons magnus Panormi. Alii verò in defectum eleemosynarum sunt eructi ex pecuniis à civibus apud ipsum depositis ad finem mutuandi indigentibus: tales sunt plures Montes in dictione Summi Pontificis.

2408 Mons utriusque generis exigere potest à mutuariis duo, aut tria pro centum, quantum sufficiat, ut servetur indemnitas; quæ inserviunt pro laboribus, & stipendio Ministeriorum, ac pro expensis necessariis ad conservandum Montem.

2409 Quod si de expensis necessariis processu temporis aliquæ summa superfit, restituenda est mutuariis, & quia isti non cognoscuntur, restituenda est pauperibus. Item fieri potest compositio per Bullam Cruciarum, ubi adest. Sed melius est, si restituatur ipsi

Monte.

2411 **A**n Mons Pietatis, ultra id, quod est necessarium pro expensis, possit à mutuariis exigere quinque pro centum?

Certum est, id non posse Montem Pietatis primi generis; id namque prohibet Leo X. in Concil. Lateran. sess. 10. quia sic Mons lucrum reportaret vi mutui, & simul defrauderet piam intentionem legantium, qui suam pecuniam apud Montem deponunt, ut indigentium miseria sublevetur, non ut gravetur lucro Montis. Hac ratione (ait Pontifex) licetum esse Monti se servare indemnum, adeoque tantum exigere, quantum requiritur pro expensis necessariis ad Montem; non est autem licitum inde lucrari.

2412 Difficultas solùm habet locum in Montibus secundi generis, pro quibus

Resp. Pasqual. Montem posse exigere quinque pro centum, quæ tenetur solvere ipsis dependentibus pecuniam, qui licet possunt tale lucrum reportare ex pecuniis apud Montem depositis. Pasqual. in dec. mor. dec. 183. & 186. & in qq. mor. cent. 3. à pag. 1. ad 14. D. Ant. Bonac. & alii apud ipsum. Ratio est, quia ex una parte potest Montis exigere à mutuariis id, quod ob eorum commodum solvere tenentur, ut servetur indemnitas, quotiam non debet ob eorum commodum pati damnum: debet autem solvere quinque pro centum ipsis dependentibus, nam isti suas pecunias non dependent ad mutuandum, nisi illicherentur lucro, alioquin cessaret publicum bonum indigentia populorum sublevandæ; & enormes usuras, præsertim Hebræorum, excludendi: qui est finis erectionis Montis.

2413 Ex alia parte, lucrum quinque pro centum ex pecuniis supra Montem Pietatis depositum est justum. Quia Paulus III. per Bullam incip. Charitatis opera, editam 10. Julii 1549. concedit dependentibus pecunias supra Montem Pietatis Ferratiensem:

Quod possint absque aliquo conscientia scrupulo percipere quinque pro singulis centenariis, etiam si alias pecunia sine ullo lucro esset otiosa permanens, & non fructificaria. Id narrat Pontifex, id etiam concessum fuisse à Sede Apostolica

Montibus Bononiensi, & Mutinensi.

2414 Quantum ad titulum justitiae præfati Monti solvant, quo diutius sortem retulci, tres assignat Pasqual. *cis.* 1. Est obligatio, quam deponens in se suscipit ad mutuan-dum, quæ est pretio estimabili: *vid. numer.*

2401. Nec officit, quod in depositatione nulla fiat expressa mentio hujus obligationis, quia deponens implicitè intendit finem Montis, qui est se exponere mutuaturum, ob quem finem ut provideat de mutuis, offert lucrum depositentibus, quod virtualiter non est aliud, quam obligare illos, ut mutuent. 2. Et finis publicæ utilitatis: in concursu autem juris privati cum publica utilitate, cedit jus privatum, quale est jus mutuarii de non solvendo aliquid ultra sortem. 3. Est ratio supremi dominii, qua Princeps supra mutuatariorum bonis certam pensionem in remunerationem assignat, pecuniam apud Montem ad mutuandum deponentibus, ut potè benemeritis communitatibus & inde Principi.

Addic tamen Pasqualig. *cis.* hujusmodi Montis erectionem fieri debere auctoritate Summi Pontificis, tam ob scandalum usuræ vitandum, quam quia in dubiis quoad mores ad ipsum spectat circumstantias cognoscere. Ac proinde non posse personam privatam Montem erigere, & inde lucrari, licitum namque est cuilibet ex mutuo se servare indemne, at non inde lucrari, nisi aliquis justus titulus adsit distinctus à mutuo. Ita ferè discurrit Pasqualig.

2415 Dictis addo, Montes in pluribus Italia locis esse mixtos, in quantum summa, quæ mutuantur, est confusa non solum ex pecuniis depositis, sed etiam ex vestigalibus, aut aliis publicis redditibus, & tunc dici potest pecuniam deponentes lucrum quinque pro centum reportare ratione census realis super vestigalibus, aut redditibus publicis fundati.

COROLLARIA DELBENE

Part. 2. dub. 259. de Inquis.

2416 Ex his sequitur, quod etiam persona privata possit hujusmodi Montem instituere, tametsi pecuniam illam sub onere aliquis census accepisset, & à mutuariis exigere quantum opus fuerit, ut se indemne præstaret, etiam si 8. vel 10. in centum ab illis exigeret; dum enim hoc totum in illorum commodum agit, potest exigere quantum opus est, ut se indemne præstet. Quod autem hoc totum in commo- dum illorum agat, patet: quia non solvunt, nisi 8. vel 10. in centum, cum alioquin usura rariis solverent 35. & fortasse plus,

„ Non obstat, quod eo plus mutuarii Monti solvant, quo diutius sortem retulci, tres assignat Pasqual. *cis.* 1. Est obligatio, quam deponens in se suscipit ad mutuan-dum, quæ est pretio estimabili: *vid. numer.*

„ Neque obstat secundò, quod qui dant pignora minus molestia, ut catenam; vel quid aliud aureum, tantumdem solvant, quantum qui dant pignora molestiora, ut vestes, quia debuit certa quædam, & æqualis ratio respectu omnium constitui, nam cum obvarias circumstantias non potest ubique servari æqualitas, sufficit generatim determinari aliquid, quod maximè videtur accedere ad justum.

„ Sequitur secundò, quod procurandum sit, ut passim per loca hujusmodi Montes erigantur, quia ex ipsis multiplex utilitas Re-publicæ provenit.

„ Primo, impeditur peccatum usuræ Deo & hominibus maxime detestabile.

„ Secundò, pecunia remanet in patria cum aliò exportetur: solent enim usurarii esse exteri, qui patriam mutent, & facti divites ad illam redeant.

„ Tertiò, cives divites habent locum, ubi securè & fructuosè possunt pecuniam suam collocare, emendo scilicet census super Montes fundatos.

„ Quartò, pauperes in omni eventu ad sua negotia possunt statim habere pecuniam numeratam cum modico interesse, solvendo 5. 6. 7. 8. 9. vel 10. in centum, cum alioquin usurariis multo plus solvere cogerentur.

„ Quintò, venditis pignoribus, restituitur quod sortem, & detinenda superat, cum usurarii totum premium pignoris, etiam si multo pluris valeat, sibi retineant.

P E T E S.

2417 **P**anormi mulierculæ quædam vulgo dictæ *Impegnatore*, & Mezzane, pro suis laboribus ad deferenda pignora apud Montem, & mutuum à Monte ad mutuarium, accipere solent decem grana pro uncia. Quæritur, an inscio domino possint mutuare de propriis, & sibi retinere grana decem prouincia, quæ alias mutuarius expendisset pro Monte? Certum est, non posse retinere omnia grana decem, quia revera cum labores (ut suppono) non adsint, nec alius justus titulus, palliarent usuram, lucrum ex mutuo recipiendo. *Tolet. lib. 5. cap. 29.* At si recipient minus, quam decem grana pro uncia, videtur, quod possint; quia tunc

De VII. Precepto Decalogi. Cap. II.

tunc utiliter gerunt rem domini, quia alias expendisset decem; atque præsumitur non invititus, sed libens; adeoque recuperet non vi mutui, sed vi voluntatis domini.

Dico tamen non posse: quia pignus apud Herculanum non esset ita securum, sicut apud Montem; adeoque ratione hujus periculi dominus præsumitur rationabiliter invititus.

10. RATIONE SOCIETATIS CUM TRIBUS CONTRACTIBUS.

2418 **C**ontractus societatis, est convenio plurimorum contribuentium aliquid ad commune lucrum. Per ly, aliquid, intelligitur pecunia, res fructifera, aut animalia, panni, &c. labor, & industria: ita ut unus, vel plures ponant pecuniam; alius, vel alii labore, & industria; vel singuli ponant pecuniam, & industria.

2419 Tres conditiones requirit societas, ut sit licita, 1. Ut fundetur in negotiatione licita, 2. Ut servetur æqualitas inter socios;

scilicet, quod expensæ, etiam pro infirmitate, à socio ob negotia societatis contractæ, damna sine gravi culpa socii facta, & lucrum sint communia; ita ut negotiatione completa, deductis expensis, & damnis sine levi culpa socii factis, & seclusa forte, nempe pecunia domino restituenda, lucrum, quod remanet, dividatur pro rata inter socios, ut sicut se habet fors ad sortem, ita lucrum ad lucrum: potest enim contingere, quod plus valeat industria, & labor, quam pecunia, præsertim quando socii, qui ponunt laborem, sunt plures, 3. Ut pecunia sit periculo ponentis; ita ut si pereat casu cum levissima culpa socii, ponenti pereat; quia per contractum societatis non transfertur dominium, sicut in mutuo; sed solum usus fructiferus pecunie in ordine ad communionem negotiationem, & lucrum, taliter quod socii non possint pecuniam in societate expositam extrahere ad proprios usus. Ex quo fit, quod si tradas pecuniam mercatori, ut exponas ad cambia, mercaturas, &c. hoc tamen pacto, ut periculum pecunie sit mercatori, sed lucrum dividatur; contractus erit usurarius, quia non societatis, sed mutui. Hæc est natura puri contractus societatis.

2420 In facietatem tamen fieri potest, ut quis suam sortem servet indemnum, & insuper certum lucrum percipiat, si ad contractum societatis, metæ, &c. celebrare, censemur impli-cite illum voluisse, etiam si nil cogitet de justo titulo, & contractu illo: ex communeregula, quando actus uno modo non valet, & altero valet, censemur factus eo modo, quo valet. Ex alia parte, adest ex parte mutua-

rii Declaratur, & suppono te dedisse Paulo trecentum aureos contractu societatis ad negotiandum, tuamque pecuniam esse æqualis valoris cum industria Pauli. Insuper, quod spes lucri iudicio prudentis sit de sexaginta aureis.

In hoc casu ex vi contractus societatis debentur tibi una cum forte triginta aurei, qui sunt dimidium lucri sperati; at quia in te est periculum fortis, facis, ut Paulus illud in se suscipiat, tibi assecurando sortem; pro cujus assecurationis, & oneris suscepti compensatione, de tribus partibus lucri sperati ad te pertinentis relinquimus unam, nempe decem aureos: & quia adhuc in te remanet periculum, & incertitudo lucri, facis, ut Paulus illud in se suscipiat, pro cuius oneris pretio, ex prefatis tribus partibus relinquimus aliam partem, pro te retinendo tertiam certam, nempe lucrum decem aureorum certum, & non plus: quia lucrum incertum non plus valet, quam ter-tia pars certa. Ita, proportione servata, discurras in aliis casibus.

Qui tres contractus, sicut sunt liciti celebri cum tribus personis, ita si celebrentur cum eadem persona, quia nec unio, nec identitas personæ destruit substantiam contractus. Tum quia hi contractus assecurationis fortis, & lucri, magis propriè dici solent venditionis, qua assecurans vendit suam obligationem præstandi alteri rem suam indemnum.

2422 Hoc contractu uti possunt indigentes, ut sustententur, quia tunc lucrum certum reportabunt ex suis pecuniis sine periculo fortis, & sine usura, quia non ex mutuo; tunc namque mutuum transit in societatem cum tribus contractibus.

P E T E S.

2423 **P**etrus bona fide celebravit contractum usurariorum; an possit exigere lucrum quantum si injustitiam advertisset; alium contractum licitum cum eodem, vel cum alio celebrasset?

Resp. Posse lucrum tantum exigere, quantum per contractum licitum lucratus esset: quia ex una parte talis mutuans, cum procedat bona fide, præsumitur velle lucrum sine usurra, & contrahere omni meliori modo, quo potest; adeoque cum revera adsit justus titulus quatenus potuerit justum contractum societatis, metæ, &c. celebrare, censemur impli-cite illum voluisse, etiam si nil cogitet de justo titulo, & contractu illo: ex communeregula, quando actus uno modo non valet, & altero valet, censemur factus eo modo, quo valet. Ex alia parte, adest ex parte mutua-

tarii consensus in dando lucrum: id est habetur consensus ex parte utriusque contrahentis sufficiens ad justum contractum.

2424 Non potest autem lucrum exigere, si mala fide contractum usurarium celebravit; quia licet ignoret alium contractum justum; quem potuisse inire, celebrans contractum, quem usurarium sciebat, jam expressè contrahere voluit usurario contractu.

De usura, agunt Scot. in 4. dis. 15. quest. 2. lit. N. & Y. Mastrius, in Theol. mor. disp. 5. q. 2. Joan. la Crux, pag. 171. Tamb. tom. 2. lib. 2. tral. 1. tam. 1. lib. 8. tr. 3. cap. 8. Busemb. lib. 3. tr. 5. cap. 3. Bonac. tom. 2. à pag. 617. Cardenas disp. 23. & 25. Clericatus cap. 79. Mendo ver. Usura.

C. E. N. S. U. S

2425 **E**s jūs percipiendi pensionem aliquam annuam, vel mensuā ex re alterius utili, & fructifera, super quā fundatur. Qui censum vendit, dicitur Censuarius; qui censum emit, & exigit, dicitur Censualista.

2426 Dividitur in reservativum, & confignativum. Reservativus, est quo quis transfert rem suam in alterum, quoad dominium directum, & utile, servata sibi pensione annua super eadem re. Ut cūm quis dat alteri suum prædium cum onere, ut sibi certam pensionem annuam solvat. Liqueat in Beneficiis Ecclesiasticis, quæ concedi solent annuā pensione reservata.

2427 Confignativus, de quo in præsenti est sermo, & Pontifices loquuntur: Est quo quis alteri vendit jūs percipiendi annuam pensionem super rebus suis fructiferis immobilibus, aut mobilibus, vel supra persona sua, manente integre domino tam directo quam utili, apud venditorem.

2428 Hinc dividitur in realem, personalem, & mixtum. Realis est, qui fundatur super re fructifera, ut domo, prædio, &c. Personalis est, qui fundatur in ipsa persona, quæ se ad pensionem obligat, non ut persona, sed ut fructifera est, quatenus suo labore & industria est utilis, & potest aliquid acquirere, unde pensio duci possit. Mixtus est, qui immediatè super re, & persona fundatur, ita ut, si res pereat, maneat obligata persona ad censum solvendum; ad differentiam census realis, in quo, pereunte re, petit etiam census.

2429 Item, census alius est redimibilis, alius irredimibilis, & denique census realis, alius perpetuus, alius temporaneus, & hic alius vitalitus, scilicet durante vita, alius

ad tot determinatos annos, decem, v. gr. viginti, &c.

2430 Ad census jure naturæ requiruntur mutuus contrahentium consensus, & justum pretium, attentis conditione rei, in qua censu fundatur, quantitate pensionis, & temporis, ad quod emitur, & aliis circumstantiis, ex quibus judicio prudenti crescat, aut decrescat valor juris ad pensionem: v. num. 2443.

2431 Jure autem Canonico, præsertim S. Pii V. in Bulla: Cum onus Apostolice, anno 1569, plures conditiones requiruntur, quarum præcipuae, sine quibus contractus etiam in foro conscientiæ est irritus, sunt.

2432 Prima, & principalior, ut census non fundetur, nisi super re immobili, & fructifera: hujusmodi sunt domus, prædia, vetigalia, & alii redditus fundati supra Civitatem, oppidum, pascua, punctiones, item officia perpetua fructifera; hæc, inquam, habentur pro immobilibus, adeoque super illis potest constitui census. Hinc prohibitus est census personalis, aut supra animalia, quia sunt mobilia; persona namque hominis est mobilis, de quo Job. 7: dicitur: Ventus est vita mea.

2433 2. Ut pereunte sine culpa censuarii re in totum, aut in partem; ita ut non producat fructus sufficiens, nisi ad partem pensionis; census etiam in totum, aut in partem pereat. Quod spectat ad naturam contractus census: v. n. 2425.

2434 3. Ut non fiat pactum restringens libertatem censuarii ad alienandam rem, nec pactum aliquid solvendi censualista profecta vendendi, quam sibi reservaverint, neque ratione laudemii.

2435 **L**audemium, est certum pretium a novo emphyteuta solvendum in recognitio nem dominii proprietatis, quod habet dominus directus fundi; solvitur (ubi talis consuetudo adest) in alienatione voluntaria, v. gr. venditione rei ad emphyteutam, concessa ab emphyteuta factam. Pretium laudemii ex jure est quinquagesima pars rei, ex consuetudine solet esse trigesima, aut decima, juxta varias regiones; unde attendi debet consuetudo. Non solvitur in alienatione necessaria, ut quando in re emphyteutica succedit haeres. Quando Pater aliud non habens, eum dat in dotem filiae, quando res emphyteutica reddit ad primum emphyteutam, nec quando plures, qui eam habent, inter se dividunt. In alienatione autem census non est solvendum laudemium. Census enim ab emphyteusi differt, quia in emphy-

phyteusi residet apud dominum solum dominium directum, ac proprietatis, & transferatur dominium utile, seu usufructuarium; in censu vero residet apud dominum utrumque dominium, & solum transfertur in censuali statu par juris ad fructus, nempe ad certainam pensionem exigendam ex dominio utili ipsius domini, v. n. 2379.

2436 Censuarius autem rem vendere volens, monere debet censualistam, si rem ipse emere velit eodem pretio, quia est præferendus; quo recusante, potest libere alteri vendere, cum onere ejusdem censu solvendi; sed tenetur ex natura census curare, ut venditio fiat persona, à qua census sit æquè solvendus: Nam (ait ille) contractus hic est empio fructuum, seu lucri, quod homo sua opera acquirere potest: sicut ergo omnes cedendimus, censum realē esse licitum, quiaque illum emitur jūs ad percipiendo fructus agri, domus, piscina, &c. ita concedere debemus, esse licitum, emere jūs ad fructus, quos homo sua arte, & opera facere potest. Hac ratione licite persona vendit, aut locatur, ut liquet de servis, & famulis. Fusé Vetricelli n. 2437. cit.

PROPRIUM JUDICIUM,
ET PRAXIS.

2437 4. Ut census sit redimibilis ex parte censuarii, irredimibilis vero ex parte censualista. Potest censuarius pensionem redimere eodem reddito pretio capitali, monendo censualistam ante duos menses; at censualista non potest invito censuario repetrere premium capitale.

De censu utrique redimibili, an sit licitus

in foro conscientiæ, fusè agit Vetricelli tr.

3. à q. 12. ad 14.

2438 5. Ut pensiones solvenda, aut de-

cursæ non soluta, non possint ponni sortem,

seu pretium capitale; imò ut ex nulla causa

temporis, v. g. &c. possit augeri census se-

mel constitutus.

2439 6. Ut non fiat pactum, ut censuarii, non solvendo censum, teneatur solvere lucrum cessans, expensas, interesse, aut ut res cadat in commissum. Per hoc autem prohibentur pacta, & poenæ, quæ apponi solent in aliis contractibus; at non prohibetur, quin emptor possit à venditore exigere fidejussiones, & pignora tam pro pensione, quam pro evictione, videlicet pro periculo, quod subit emptor, ne ob aliquod

jūs alterius evincatur, hoc est, auferatur ab ipso jūs ad fructus prædii, quod emerat; nam jure naturæ quilibet habet jūs ad rem suam, quanta potest securitate, tractandam;

v. n. 2460.

2440 Ceterum Nicolaus V. in Constit. incip. *Solicitude Pastoralis*, edita die 30. Septembris 1452. concessit Regno Sicilia, ut in creatione census apponi possint quæcumque pacta; hinc apponitur pactum, ut in casu negatæ solutionis census, vendatur prædium ad discursum, & inde sit adjudicatio, de qua pluram, & fusè egi, omnino recolenda, in tom. 2. à num. 138.

2441 Quantum ad conditiones à S. Pio V.

requisitas in creatione census, Tamb. tom. 2.

lib. 9. tral. 2. de censibus, ait, Bullam S. Più

solum obligare in terris Summi Pontificis, &

ubi fuerit forte promulgata, & recepta; mi-

nime in Gallia, Germania, Belgio, & in

Regno Sicilia, ubi non fuit promulgata, nec

usu recepta. Insuper ejus prohibitionem fun-

dari in presumptione fraudis, & usura, adeo-

que, si ha revera non sint, contractum in fo-

ro conscientiæ esse licitum, si cætera adsint;

Judices vero non sint, contractum in fo-

ro conscientiæ esse licitum, si cætera adsint;

Judices vero non sint, contractum in fo-

ro conscientiæ esse licitum, si cætera adsint;

Judices vero non sint, contractum in fo-

ro conscientiæ esse licitum, si cætera adsint;

Judices vero non sint, contractum in fo-

ro conscientiæ esse licitum, si cætera adsint;

Judices vero non sint, contractum in fo-

ro conscientiæ esse licitum, si cætera adsint;

Judices vero non sint, contractum in fo-

ro conscientiæ esse licitum, si cætera adsint;

Judices vero non sint, contractum in fo-

ro conscientiæ esse licitum, si cætera adsint;

Judices vero non sint, contractum in fo-

ro conscientiæ esse licitum, si cætera adsint;

Judices vero non sint, contractum in fo-

ro conscientiæ esse licitum, si cætera adsint;

Judices vero non sint, contractum in fo-

ro conscientiæ esse licitum, si cætera adsint;

Judices vero non sint, contractum in fo-

ro conscientiæ esse licitum, si cætera adsint;

Judices vero non sint, contractum in fo-

ro conscientiæ esse licitum, si cætera adsint;

Judices vero non sint, contractum in fo-

ro conscientiæ esse licitum, si cætera adsint;

Judices vero non sint, contractum in fo-

ro conscientiæ esse licitum, si cætera adsint;

Judices vero non sint, contractum in fo-

ro conscientiæ esse licitum, si cætera adsint;

Judices vero non sint, contractum in fo-

ro conscientiæ esse licitum, si cætera adsint;

Judices vero non sint, contractum in fo-

ro conscientiæ esse licitum, si cætera adsint;

Judices vero non sint, contractum in fo-

ro conscientiæ esse licitum, si cætera adsint;

Judices vero non sint, contractum in fo-

ro conscientiæ esse licitum, si cætera adsint;

Judices vero non sint, contractum in fo-

ro conscientiæ esse licitum, si cætera adsint;

Judices vero non sint, contractum in fo-

ro conscientiæ esse licitum, si cætera adsint;

Judices vero non sint, contractum in fo-

ro conscientiæ esse licitum, si cætera adsint;

Judices vero non sint, contractum in fo-

ro conscientiæ esse licitum, si cætera adsint;

Judices vero non sint, contractum in fo-

ro conscientiæ esse licitum, si cætera adsint;

Judices vero non sint, contractum in fo-

ro conscientiæ esse licitum, si cætera adsint;

Judices vero non sint, contractum in fo-

ro conscientiæ esse licitum, si cætera adsint;

Judices vero non sint, contractum in fo-

ro conscientiæ esse licitum, si cætera adsint;

Judices vero non sint, contractum in fo-

ro conscientiæ esse licitum, si cætera adsint;

Judices vero non sint, contractum in fo-

ro conscientiæ esse licitum, si cætera adsint;

Judices vero non sint, contractum in fo-

ro conscientiæ esse licitum, si cætera adsint;

Judices vero non sint, contractum in fo-

ro conscientiæ esse licitum, si cætera adsint;

Judices vero non sint, contractum in fo-

ro conscientiæ esse licitum, si cætera adsint;

Judices vero non sint, contractum in fo-

ro conscientiæ esse licitum, si cætera adsint;

Judices vero non sint, contractum in fo-

ro conscientiæ esse licitum, si cætera adsint;

Judices vero non sint, contractum in fo-

ro conscientiæ esse licitum, si cætera adsint;

Judices vero non sint, contractum in fo-

ro conscientiæ esse licitum, si cætera adsint;

Judices vero non sint, contractum in fo-

ro conscientiæ esse licitum, si cætera adsint;

Judices vero non sint, contractum in fo-

ro conscientiæ esse licitum, si cætera adsint;

Judices vero non sint, contractum in fo-

ro conscientiæ esse licitum, si cætera adsint;

Judices vero non sint, contractum in fo-

ro conscientiæ esse licitum